

Kerst 2021

Dominicus Amsterdam

Zien wij het goed?

Arjan Broers

1.

Ergens afgelopen jaar kwam ik op straat een vrouw tegen met haar kind. Haar naam is iets met een A, ik kende haar van haar columns in de krant. Haar man ken ik ook, zijn naam is iets met een O, hij zorgde soms voor onze kinderen toen ze klein waren, op de buitenschoolse opvang. Hij werkte daar als enige man, ze waren dol op hem.

De vrouw duwde haar kind in een wagentje. Of wagentje, zeg maar een flinke zware rolstoel. Daarin lag haar kindje, nou ja: een flinke jongen van een jaar of zeventien. Ik keek even naar hem en zag een groot hoofd, een gek gebit, een kromme rug, een open blik. De naam van dit kind was iets met een J.

Ik voelde me verlegen toen ik in de rolstoel keek en een praatje had met zijn moeder. De laatste tijd, op weg naar dit feest van Kerstmis, moest ik vaak aan hem denken. Ik vroeg me eerst af waarom, maar nu ben ik erachter. Volgens mij heeft hij, J, alles met Kerstmis te maken, ook al is hij niet vandaag geboren, maar een paar weken geleden dood gegaan.

2.

Het is toch al een gekke Kerstmis. Alweer. Heb je ooit zo'n gekke tijd meegemaakt? Als je een kind bent en in Nederland opgroeit waarschijnlijk niet. Had je ooit gedacht dat je mondkapjes moest dragen? Dat je zou snakken naar school? Had je ooit gedacht dat zoiets als het knuffelen van opa en oma een probleem zou kunnen zijn?

Heb je ooit zo'n gekke tijd meegemaakt? Als je volwassen bent en je bent naoorlogs Nederland gewend waarschijnlijk ook niet. Had je ooit gedacht dat je een avondklok zou meemaken? Dat handen geven, knuffelen of zelfs samen zingen in een kerk gevaarlijk zouden zijn? Dat je zou snakken naar een nieuwe regering, die de toeslagenaffaire, de wooncrisis, de stikstofcrisis aan zou pakken? En voel je ook de dreiging van alle klimaatproblemen toenemen voor de wereld van onze kinderen?

Midden in deze chaotische tijd vieren we Kerstmis, zitten wij bij het kerststalletje. Het lijkt of we met weinigen zijn, maar we zijn verbonden met mensen in heel Nederland en ook daarbuiten. Er zitten honderden mensen nu naast jou, voor jou, achter jou.

Ik heb dat kerststalletje altijd gezien als een verbeelding van vrede en harmonie. Van het *kerstgevoel*, hoor je vaak zeggen. Welbehagen, heette dat vroeger. Kerstmis is een stralend kindje, blijde ouders, een vriendelijke os en een ezel, wat schaapjes erbij, zacht sterrenlicht. Op de achtergrond speelt een herder een liedje, zijn collega's knielen vol ontzag, een engeltje prijst God.

Even is alles goed.

Midden in de winternacht ging de hemel open.

Maar nooit eerder dan dit jaar zag ik zo scherp dat die kerststal weliswaar een moment van vrede is, maar dat het ook echt midden in de winternacht gebeurt. Midden in het donker en de kou, want alles om dat lieflijke tafereel heen is duisternis en chaos.

Want ook Jozef en Maria maken een gekke tijd mee. Ze moeten op reis van hun regering. Ze krijgen hun eerste kind met z'n tweeën, in een stal. Zonder vroedvrouw, zonder familie of vrienden, er zijn zelfs geen burens die zich even om hen bekommeren. Er zijn alleen wat dieren bij en wat ongere types, die normaal onder de blote hemel slapen. En later nog wat vreemdelingen uit een ver land, met vreemde ideeën over wat sterren vertellen.

En daarna moeten ze vluchten, omdat het leven van hun kind bedreigd wordt door een wrede koning, die zelfs bereid is kinderen te vermoorden om zijn macht te beschermen.

En midden in die gure winternacht gaat de hemel open, vertelt het kerstverhaal, *zo* komt God ter wereld. Als een moment van diepe vrede, ja, maar: midden in de chaos.

3.

Nu zeggen mensen soms dat kerst *maar een verhaal* is, dat het nooit precies zo gegaan is. Vaak bedoelen ze daarmee dan te zeggen dat het *dus* niet echt waar is.

Het kerstverhaal is inderdaad geen reportage van een journalist. Het is een verbeelding door een verteller, Lucas, die een boek schrijft over Jezus, een man die zijn wereld op z'n kop heeft gezet. Maar: dat maakt het niet minder waar. Juist niet!

Dit verhaal is *altijd* waar. Het gaat niet over toen, lang geleden, het gaat over altijd en dus ook over nu. En het gaat niet over één klein joods gezin toen, maar over alle mensen. Kerstmis gaat over jou en mij, over hier en nu. Over wat er in jou en tussen ons kan gebeuren. Niet als alles netjes op orde is, maar midden in ons rommelige, soms chaotische bestaan.

Dat is een fijne boodschap. Maar hoe kunnen we er nou voor zorgen dat dit *waar* wordt? Dat het meer is dan een moment van welbehagen tijdens een kerstviering, dat daarna weer vervliegt? Niet vreemd hoor, want als je het tot je door laat dringen is het veel te groot en veel te ongelofelijk: zou het echt zo zijn dat de eeuwige, levende, wordende God geboren wil worden in jou en mij en tussen ons? Hoe dan?

Ik denk dat we daar allemaal al een idee van hebben. Denk en voel maar met me mee, terwijl ik er woorden voor zoek.

Op de eerste plaats: ontspan. Je hoeft er niet hard voor te werken of zonder fouten te zijn. God wil niet komen omdat *jij* goed bent, maar omdat *God* goed is. Dus: ontspan in hoe het leven nu is, in wie jij bent, in hoe wij zijn, zelfs al lijkt ons leven nu op een zwijnenstal. *Hier* gebeurt het.

Op de tweede plaats: let op waar je naar kijkt. Misschien kijk je, op zoek naar licht, vooral naar alles wat rijk en mooi en succesvol en machtig lijkt. Dat doen we zo gemakkelijk. Maar heel de Bijbel zegt voortdurend: kijk vooral naar de rand, naar het gewonde, verstotene, vreemde, kwetsbare. Om je heen én in jou. Daar gebeurt *het*. Kijk goed! Anders ontgaan je

die arme sloebbers die op zoek zijn naar onderdak, terwijl ze hoogzwanger zijn van nieuw leven.

Op de derde plaats: kijk goed *hoe* God tevoorschijn komt. Kerstmis zegt dat God niet komt in de gedaante van een superheld met superkrachten, die alles oplost in een spannend gevecht met de slechterik. Dat verhaal kennen we heel goed, uit de bioscoop. Sommige christenen praten zo over Jezus Christus: hij heeft heldhaftig het grote gevecht gewonnen, alleluja, hij triomfeert en regeert over hemel en aarde.

Maar dat zegt het kerstverhaal niet. Dat vertelt juist dat het Grote, Onbegrijpelijke, Eeuwige ter wereld komt in de gedaante van een weerloos en onschuldig kind. Dat is *ook* een kracht. Een superkracht zelfs. Maar dan anders.

4.

Heb je wel eens een pasgeboren kind vastgehouden? Doe je ogen eens even dicht en denk er eens aan terug?

Misschien voel je dat er onmiddellijk zachtheid komt in je gezicht, en ook in je hart. Bijna iedereen maakt ook meteen een behoedend gebaar. Zo, met de armen. Heel voorzichtig houd je het kindje vast, je kunt niet anders dan teder en zorgzaam zijn.

En misschien weet je ook nog dat er ook altijd iets van eerbied komt: is dit echt een nieuw mens? Wat een wonder, waar komt het vandaan? Wat draagt het allemaal in zich, wat zal zich in dit kind ontfouwen?

Zachtheid, zorg, eerbied, verwondering. Dat is wat er gebeurt als God aanwezig komt, in een kind, een puppy, een vriend, een medemens, een bloem, een ster. Als we het zien haalt dat het beste in ons naar boven. De ruwe kerels die op het veld leefden, de ‘herdertjes’, gaan er onmiddellijk voor op de knieën. Net als de magiërs, geleerde mannen uit een ver land, met hun peperdure cadeaus.

Wat een kracht is dit! Maar een heel andere dan die van koningen en machthebbers en superhelden, met hun zwaarden en kanonnen en superkrachten. Zou deze kracht iets met God te maken hebben? Al eeuwen komen mensen samen met Kerstmis omdat ze *dat* vermoeden – en diep in zichzelf al weten.

Eigenlijk is het vreemd dat we het al eeuwen hebben over de *Almachtige God*. Het zou beter passen om het over de *Alkwetsbare God* te hebben. *Alweerloze, Ontwapenende, Eerbiedwekkende God*.

5.

Maar waarom moest ik nou, op weg naar Kerstmis, steeds denken aan die grote jongen in zijn rolstoel?

Zijn moeder, die Annemarie heet, schreef columns over hem in dagblad de Gelderlander. Ze noemde hem daarin Job, maar zijn echte naam was Joran. Hij was meervoudig gehandicapt en moest met werkelijk alles geholpen worden. Op 21 november schreef ze op Twitter: ‘Gisteren is hij overleden in de armen van Rob en mij. Joran was het liefste, zachtaardigste wezen in het universum.’

Ik vroeg haar of ik het verhaal van hun zoon mocht gebruiken in deze viering. Ik laat haar tot slot zelf aan het woord. Ze schreef:

‘Ja tuurlijk. Hoe vaker zijn naam wordt uitgesproken, hoe beter. Rob en ik hebben het er veel over. Hoe makkelijk het was om voor hem te zorgen. Het zorgde voor *instant happiness*. Dat zit 'm in de totale afhankelijkheid van Joran. Hij zegt: ik heb dorst. Jij pakt drinken. Het geeft meteen voldoening. Het is meteen fijn. Je voelt je nodig. En hij is tevreden. We kregen er ook altijd 625 kusjes en knuffels bij. Datzelfde geldt voor de luier verschonen of een boekje voor hem pakken of hem ergens op/af tillen. Het is zo fijn om nodig te zijn, om iemand te beschermen. Elke kleine handeling geeft voldoening. Ik weet niet of je begrijpt wat ik bedoel. Maar dat is die weerloosheid en die zachtheid. Het haalt het beste in je naar boven. En precies dat is wat we nu het meeste missen. Hij was zo makkelijk om van te houden.’

Laten we ruimte maken voor wie en wat ons zacht en zorgzaam en eerbiedig maakt.

Zalig Kerstmis.